

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА**

О.І.КОТЛЯР

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Навчально-методичні матеріали до вивчення курсу
для студентів I курсу денної та заочної форм навчання

спеціальність 293 «Міжнародне право»
галузь знань 29 – «Міжнародні відносини»

Ужгород – 2019

Котляр О.І. Історія міжнародного права: навчально-методичні матеріали до вивчення курсу для студентів І курсу денної та заочної форм навчання. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 20 с.

Навчально-методичні матеріали з курсу «Історія міжнародного права» підготовлені на підставі вимог діючих стандартів вищої освіти України (галузь знань «Міжнародні відносини» (0302), спеціальність 293 «Міжнародне право»), у відповідності до «Концепції розвитку кафедри міжнародного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет» та пріоритетних напрямів освітньої, методичної та наукової діяльності на 2015 - 2025 роки», а також практики викладання курсу.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія міжнародного права» підготовлена на підставі вимог галузевого стандарту вищої освіти України 2013 р., галузь знань «Міжнародні відносини», напрям підготовки 6.030202 «Міжнародне право», кваліфікація 3439 «Фахівець з міжнародного права», у відповідності до «Концепції розвитку кафедри міжнародного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет» та пріоритетних напрямів освітньої, методичної та наукової діяльності на 2015 – 2025 роки», а також практики викладання курсу.

Схвалено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол від 23.08.2019 р. № 001)

Завідувач кафедри міжнародного права
_____ (Динис Г.Г.)

Затверджено науково-методичною радою юридичного факультету
(протокол від «___» серпня 2019 р. №)

Голова науково-методичної ради
юридичного факультету
_____ (Булеца С.Б.)
«___» _____ 2019 р.

© О.І.Котляр, 2019

АНОТАЦІЯ

Навчально-методичні матеріали підготовлені на підставі вимог діючих стандартів вищої освіти України (галузь знань (0302) «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право»), практики викладання курсу у закладах вищої освіти України, містить систему організаційно-методичних заходів, що сприятимуть студентам у засвоєнні знань, компетенцій, умінь та навичок із зазначеної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Історія міжнародного права» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців зі спеціальності «Міжнародне право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Предметом вивчення курсу є історія виникнення та розвитку системи міжнародного права, основні теоретичні концепції історії міжнародного права, теорії його походження і становлення; зміст і сутність історичного розвитку елементів і компонентів міжнародно-правової системи, історична природа міжнародно-правових явищ, природа і сутність універсального, загального міжнародного права та особливостей становлення і розвитку регіональних міжнародно-правових підсистем; прогнозування розвитку міжнародно-правового регулювання сучасних міжнародних відносин, історія міжнародно-правової діяльності України.

Мета дисципліни – ознайомити студентів з процесом появи, становлення та історичного розвитку міжнародного права, що включає в себе: дослідження закономірностей появи і розвитку норм, принципів та інститутів міжнародного права, історичної періодизації цього права, характеристики процесів історичної трансформації міжнародного права, етапів взаємодії міжнародного права та національних правових систем; вироблення розуміння основних теоретичних концепцій міжнародного права та їх елементів; виробити уявлення про основні елементи і компоненти системи міжнародного права та категорії міжнародного права шляхом вивчення їх історичного розвитку; виробити вміння міжнародно-правового, історичного, порівняльно-правового аналізу і міжнародно-правового прогнозування.

Завдання дисципліни – формування уявлення про місце і роль питань правонаступництва в системі міжнародного права; вироблення у студентів навичок роботи з міжнародно-правовими документами; вміння вільно оперувати основними поняттями і категоріями за тематикою курсу; знання основних закономірностей і тенденцій прогресивного розвитку і кодифікації інституту правонаступництва; вміння системно, логічно та грамотно формулювати основні проблеми в сфері правонаступництва та викладати за ними свою позицію.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні:

знати::

- закономірності появи та історичного розвитку міжнародного права;
- основні етапи розвитку міжнародного права та його доктрини;
- історичні особливості формування міжнародно-правових систем;
- основні міжнародно-правові джерела різних історичних епох.
- сутність основних понять і категорій міжнародного права через аналіз їх появи та історичного розвитку;
- положення основних міжнародно-правових вчень;
- тенденції розвитку міжнародного права в контексті сучасності.

уміти:

- характеризувати міжнародне право конкретного історичного періоду;
- користуватися історичними джерелами міжнародного права;
- аналізувати історичні та міжнародно-правові події та явища минулого, надавати їх характеристику, висвітлювати їх роль у подальшому розвитку міжнародного права;
- здійснювати порівняльно-правовий аналіз норм, інститутів та принципів міжнародного права, міжнародно-правових актів у різні періоди розвитку міжнародного права;
- застосовувати та тлумачити понятійний апарат, інститути, категорії з міжнародного права.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 4,5 заочна форма – 4,5	Галузь знань 29 Міжнародні відносини	Професійно орієнтована вибіркова дисципліна за переліком освітньо-професійної програми	
	Напрямок підготовки 293 Міжнародне право		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): Міжнародне право	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Семестр	
Загальна кількість годин: 135		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5,3 самостійної роботи студента – 55 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		34 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		46 год.	4 год
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		55 год.	55 год.
Індивідуальні завдання: годин			
Вид контролю: екзамен – 2 семестр			

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи		4	2					2	1			
Тема 2. Міжнародне право стародавнього періоду		4	3					2				
Тема 3. Міжнародне право середньовічного періоду		4	4					2	1			
Тема 4. Вестфальська система міжнародного права		4	2					2				
Тема 5. Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - поч. XX ст.		4	3					4				
Тема 6. Особливості становлення міжнародного права в київській русі та у період перебування українських земель в складі великого князівства литовського, королівства польського та речі посполитої (х – п.п. хуїі ст.ст.).		4	4					2	1			
Тема 7. Розвиток міжнародного права у XX ст. Створення версальсько-вашингтонської системи світопорядку		6	2					2				
Тема 8. Сучасне міжнародне право		4	3					4	1			

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ТЕМА 1. ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ

Поняття, основні питання та значення дисципліни «Історія міжнародного права» у системі підготовки фахівців з міжнародного права.

Поняття міжнародного публічного права (МПП). МПП як об'єктивно-історичного явища. Передумови виникнення і загальні закономірності розвитку МПП.

Історична динаміка зміни основних характеристик взаємодій МПП з суміжними юридичними і соціальними явищами. Основні функції МП в їх історичному розвитку. Питання про виникнення МПП. Питання про міжнародні відносини і МПП в додержавному суспільстві.

Основні історичні типи МПП та їх характеристичні риси. Основні тенденції розвитку нормативної системи МПП і його науки. Проблема періодизації МП ті його доктрини.

Міжнародно-правові вчення в системі міжнародно-правової свідомості. Причини різноманітності вчень, шкіл, течій і напрямів в міжнародно-правових вченнях.

ТЕМА 2. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО ПЕРІОДУ

Загальна характеристика міждержавних відносин і права доби рабовласництва. Джерела, характерні риси МП стародавнього світу. Відсутність універсальної системи правових норм.

Стародавня Месопотамія (III- II тис. до н.е.). Договір Нарам-Сина з царем Елама.

Стародавній Єгипет і міжнародно-правові документи Тель Ель-Амарнського дипломатичного архіву. Формули епістолярної ввічливості. Статус посланців, гінців. Династичні шлюби. Дань і подарунки. Збір інформації про порубіжні держави. Мирний договір Рамсеса II з Хаттусілісом III.

Хетське царство. Договір як основний дипломатичний акт в зовнішній політиці хетських правителів. Договір Мурсіліса II і Купанта-Інараса з Міри та Кувалії.

Міжнародне право в зовнішній політиці Ассірійської держави (I тис. до н.е.). Державні договори. Інститут заручників. Надання притулку. Дипломатичні переговори і посольства. Династія Саргонідів, дипломатія царя Ашурбаніпала (668-626 рр. до н.е.).

Міжнародно-правові представлення, відображені в стародавньому вавилонському політико-правовому пам'ятнику XIII ст. до н.е. - Законах Хаммурапі. Раціоналістичні начала в міжнародно-правових поглядах Заратустри, вченні і течії зороастризму.

Міжнародне право в зовнішній політиці держав регіону Стародавньої Індії.

Дипломатичні стосунки між правителями Маур'я і царями елліністичних держав.

Кушанське царство і Римська імперія. Посли і посольство в Стародавній Індії. "Нітісара" Камандаки про діяльність посла. Організація посольської служби.

Види договорів. Політичні і міжнародно-правові ідеї брахманізму. Особливості ідей регламентації міждержавного спілкування в Законах Ману, обумовлені соціально-економічним розвитком регіону. "Теорія міждержавних відносин" в "Артхашастрі" Каутільї. Відомості про МПП в "Махабхараті".

Міжнародне право в іовнішній політиці держав Стародавнього Китаю. Союзи давньокитайських держав. Зовнішня політика імператорів У-ді (140-87 рр. до н.е.) і Бан-Чао (90р. н.е.). Відносини з Парфянським царством у I ст. до н.е.

Право війни в трактатах "Суньцзи" (VI-У ст. до н.е.) і "Усьзи" (IV ст. до н.е.). Концепція "серединного царства" і доктрина Сина Неба та їх відображення у міжнародно-правовій практиці. Формування поглядів на правові начала спілкування між державами під впливом вчення Конфуція (трактати "Чжоулі", "Ліцзі", "Ілі" про характер міжнародно-правових відносин давньокитайських держав). Філософські і правові ідеї Мо-Цзи. Ідеї природної закономірності і природної справедливості в ученні даосизму.

Теорія права легістів. Гегемонії і союзні договори. Розвиток дипломатичного мистецтва і практики ведення переговорів, школа "цзунзен" (IV -III ст. до н.е.). Союзи "по вертикалі" і "по горизонталі". "Клятвені договори" (МЕН) і договори "про мир і родинність".

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІЇ.

Союзи еламських племен-держав. Союзницькі договори в практиці держави Ахеменідів. Договори Дарія зі скіфами. Ксенофобія. Інститут проксенії. Амфіктіонії. Діяльність Дельфійсько-Фермопільської амфіктіонії. Внутрішньо-грецьке міжнародне право до Пелопоннеської війни. Афінські морські союзи (I-й і II -й). Лакедемонійська і Афінська сіммахії.

Міжнародно-правові форми взаємодії метрополій і колоній (Візантія, Родос). Питання міжнародного права в Лікурговім законодавстві.

Посли і посольства, обов'язки послів у Греції. Третейські суди. Дипломатія в період греко-перських війн (V ст. до н.е.). Укладення Тридцятилітнього миру (445 р. до н.е.). Перікл і проект панеліністичного мирного конгресу (448р. до н.е.).

Дипломатична боротьба в епоху Пелопоннеських війн. Союзна конференція в Спарті (432 р.до н.е.).Нікіїв мир.

Система політичного дуалізму Алквіада і укладення Анталкідового миру (387 р. до н.е.).Філократів мир (346 р. до н.е.).

Коринфський конгрес (338-337 рр. до н.е.).

Олександр Великий. Міжнародно-правові наслідки македонських завоювань. Інститут "сілії", "асілії", союзної держави.

Загальна характеристика основних філософських і політико-правових напрямків античної науки міжнародного права. Питання міжнародного права у вченнях Сократа, Діогена. Міжнародно-правові погляди Ранньої Стої (Зенон). Вплив етнічної і релігійної спільності на міжнародно-правові ідеї епохи еллінізму. Міждержавні відношення в працях

Платона. Філософські, етнічні і правові аспекти міждержавного спілкування в працях Арістотеля.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ РИМСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

Типи і види міжнародних договорів в практиці Риму. Формування міжнародного права в римському правознавстві. Обґрунтування Цицероном "права народів" як похідного, яке складається з позитивного і природного права. Дипломатичні органи античного Риму. Сенат. Організація посольського церемоніалу.

Поширення міжнародних зв'язків Римської імперії у III-II ст. до н.е. Угоди з Карфагеном. МПП у період Пунічних війн. Дипломатичні відносини з елліністичними державами. Ілрійські війни (229-219 рр. до н.е.).Союз Ганібала з македонським царем Філіпом V (215 р. до н.е.). Дипломатична перемога римлян у Греції. Римська дипломатія у Африці III ст. до н.е. Ахейський союз. Дипломатія Цезаря в Галії.

Зовнішня політика Римської імперії на Сході у I ст. н. е. Відносини з сусідніми Парфією, Сірією, Месопотамією. Військові експедиції Красса і Антонія. Мистецтво дипломатії Августа. Зовнішні зв'язки Рима з Китаєм (I-II ст. н. е.). Договори Риму з Сасанідами (II-III ст. н.е.).

Право посольства. Едикт Флавія Веспасіана. Риторико-дипломатичні школи. Міжнародно-правові ідеї римських юристів. Тлумачення ними терміна " jus gentium". Філософські і правові ідеї в працях Ульпіана, Помпонія, Сенеки. Основні правові інститути в організації зовнішньополітичної діяльності пізньої Римської імперії.

ТЕМА 3. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО СЕРЕДНЬОВІЧНОГО ПЕРІОДУ

Загальна характеристика міждержавних відносин епохи середньовіччя, основні суб'єкти МПП і динаміка їх розвитку від IV ст. до XVII ст. Договори Риму з варварами.

Міжнародне право в зовнішній політиці Візантійської імперії. Питання міжнародного права в Кодексі Юстиніана. Організація посольської справи дипломатичного церемоніалу в Візантії.

Утворення територіальних держав в Європі і МПП. Становлення нової системи договірних відношень і нових суб'єктів МПП. Розвиток договірного і посольського права. Договірні клятви, "хоронителі договорів" (договір між Людовиком XII та Максиміліаном).

Інститут заручників (Мадридський мир 1526 р., Аахенський мир 1748 р.) Інститут постійних посольств, формування відомства зовнішніх зв'язків (в Японії в VII ст., в Європі - в XV-XVII ст. як Таємна канцелярія, Державна рада та ін.) і оформлення прав дипломатичних агентів.

Становище іноземців у феодальних державах. Військові звичаї. Питання території і населення у МПП. Репресалії.

Інститут торгових "консулів". Угода Венеції з Єгиптом 1238 р. і всі наступні). Торговий договір Англії і Кастилії 1351. Інститут морського права, "Морський суддебник". Характеристика Ганзейського союзу.

Арбітраж і арбітражні розгляди в міждержавних відносинах. Договір між Англією і Шотландією 1381 р. Поняття суверенітету у середньовіччі.

Роль релігії в розвитку МПП. Концепція "всесвітнього суверенітету папи" та її вплив на міждержавні відносини.

Хрестові походи і право війни. Інститут регламентації ведення феодальних війн.

Міжнародно-правові ідеї Римської церкви як охоронниці легенд Римського права. Ісідор, єпископ Севільський, і збережений ним уривок, який містить у собі поняття "права народів", церковне і римське право в їх взаємовідносинах.

Декрет Граціана (1150 р.) і значення декретів в історії міжнародного права. Декрет Ульпіана - Ісідора і його зв'язок з наступним розумінням терміну "право народів".

Вселенські собори XII-XV ст. як органи міжнародного спілкування і їх вплив на розвиток міжнародно-правових поглядів. Вирішення питань про ранги держав, порядок голосування, міжнародну мову, міжнародне діловодство.

Світські збори правителів та їх послів (Тараскона 1201 р. Луцьк 1429 р. та ін.). Перші міжнародні конгреси.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ДУМКА МИСЛИТЕЛІВ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ПРО МІЖНАРОДНЕ ПРАВО. ВПЛИВ ІСЛАМУ НА СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВУ ДУМКУ АРАБСЬКОГО СХОДУ

Доктрина Августи Блаженного і її вплив на договірну практику у ранньому середньовіччі. Фома Аквінський і доктрина суверенітету. Постглюсатори і міжнародне право. Бартол, Ленъано і Балд про міжнародне право. Бернард Клервосський і його значення в розвитку міжнародного праворозуміння. Вчення Уільяма Оккама про державу. Міжнародно-правове регулювання питань ведення війни в працях Ленъано "Про війну, репресії і про поєдинок", Беллі "Про військову справу і війну" і Альберіко Джентілі "Про право війни". Обґрунтування Альберіко Джентілі принципу рівності суб'єктів міжнародного права. Вплив декретистів на літературу "права війни". Богословський і канонічний напрям в розвитку міжнародно-правових поглядів. Школа легістів (легітимістів) і їх відношення до права війни.

Іспанська школа міжнародного права. Ф.Суарес, Б.Айала, А.Джентілі. Трактатування суб'єктів міжнародного права Ф.Вітторіо - засновником іспанської школи МП.

Спроби установлення права в відносинах між державами як членами спілки в працях Суареса.

Вплив ісламу на становлення нових норм МП в Північному Середземномор'ї. Доктрина мусульманського права і її вплив на міжнародно-правову думку Арабського Сходу. Вороже ставлення церкви до римського права. "Війна проти невірних" і "християнський мир".

ТЕМА 4. ВЕСТФАЛЬСЬКА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Доктрина "державного інтересу" і міжнародно-правова практика в Європі ХУІ-ХУІІІ ст. Міжнародно-правове значення Вестфальської системи договорів 1648 р.

Категорія "справедливої війни" в доктрині і договірній практиці. Концепція "закритого моря". Принцип міжнародного суверенітету. Значення Оснабрюкського та Мюнстерського договорів 1648 р.. Поширення міжнародних зв'язків і новий зміст міжнародних угод: торгіві, митні і т. ін.

Міжнародно-правовий режим іноземців.

Патримоніальний погляд у питаннях, що стосуються державної території. Розвиток поняття нейтралітету. Поняття військової контрабанди.

Формування міждержавної міжнародної правової системи. Створення європейських держав сучасного типу. Утворення національних держав як основного суб'єкта МПП і доктрина національно-державного суверенітету.

Вестфальський мир 1648 р. та його вплив на розвиток міжнародного права. Вплив ідей Вестфальського трактату на процес формування міжнародно-правових поглядів нового часу.

Міжнародно-правові вчення. Доктрина державного інтересу і доктрина політичної рівноваги у вченні Н.Макіавеллі.

Жан Боден і його роль в науці МПП. Плани побудови "вічного миру" і їх міжнародно-правове значення. Союз між християнськими державами з метою підтримування миру в проекті П'єра Дюбуа. Основи організації федеративної держави в проекті Іржі Подебрада (Антонія Маріні).

Ідеї відмови від війни і об'єднання Європи в проекті Генріха IV - Сюллі. Міжнародно-правові основи організації всесвітнього союзу Емеріка Крюсе. Проект абата Сен-П'єра і його погляди на політико-правове влаштування Європи.

Теоретичне обґрунтування нових юридичних принципів міжнародних відносин в працях Гуго Гроція "Про право війни і миру". Вчення Гуго Гроція про міжнародне право, особливості його теорії природничого права. Вплив ідей Гуго Гроція на подальший розвиток науки міжнародного права.

Популяризація і розвиток міжнародно-правових поглядів Г. Гроція Христіаном Вольфом. Природничо-правовий підхід до законів міжнародного права в працях Емеріко де Ваттеля. Планування природничо-правового напрямку в міжнародно-правовому вченні С.Пуфендорфа - голови "натуралістів".

ТЕМА 5. ПОЗИТИВІСТСЬКЕ МІЖНАРОДНЕ ПРАВО КІНЦЯ ХVІІІ - ПОЧ. ХХ СТ.

Розвиток МП під впливом Французької буржуазної революції. Декларація прав народів. Міжнародно-правові новели в "Пропозиціях" Вольєна, проекти Декларації міжнародного права абата Грегуара, декларації прав людини і громадянина 1789 р. Визнання принципів народного суверенітету, невтручання і рівності в документах Великої Французької революції. Розвиток інституту прав людини.

Вплив зовнішньої політики Наполеона на розвиток міжнародного права.

Погляди французьких просвітників Вольтера, Монтеск'є, Ж.Ж. Руссо на проблеми міжнародних відносин та міжнародного права.

Філософська інтерпретація міжнародно-правових ідей Томаса Гоббса і Бенедикта Спінози. Міжнародно-правове вчення Ренарда Зюча - основоположника позитивного напрямку і його керівництво по вивченню позитивного права. Проблема відокремлення права від політики і моралі в міжнародно-правових вченнях І.Мозера.

ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У XIX СТ.

Особливості розвитку міжнародного права на початку XIX ст.. Віденський конгрес та його вплив на подальший розвиток міжнародного права. Створення Віденської системи міжнародного правопорядку, її основні принципи. «Священний союз». Конгреси та конференції XIX ст.. (Парижська конференція 1856 р., Берлінська Конференція 1878 р.), їх вплив на розвиток МП.

Розвиток договірної права. Нерівноправні угоди (Нанкінська 1840 р. і Тяньцзинська 1860 р. з Китаєм та ін.). Режим капітуляцій (Турція, Персія та ін.). Угоди про протекторат. Питання громадянства і право сховища для політичних емігрантів. Затвердження принципу територіального верховенства. Закріплення різниці між поняттями "договір" і "угода". Становлення міжнародного приватного права.

Кодифікація дипломатичного та консульського права.

Мирні способи вирішення міжнародних конфліктів. Гуманізація законів і звичаїв війни (Петербурзька декларація 1868 р., Гаазька декларація 1899 р. та ін.).

Перші міжнародні і міждержавні організації та їх роль у розвитку співробітництва держав.

Вплив міжнародного права на гуманізацію правил ведення війни. Роль Першої Гаазької конференції миру 1899 р.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ ЕПОХИ КЛАСИЧНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (XVIII-XIX СТСТ).

Загальна характеристика міжнародно-правових учень XVIII- XIX ст.ст. Міжнародно-правове вчення німецьких філософів. І.Кант. Г.Гегель. Повинність і суверенна воля держави в міжнародному праві. Протиріччя в трактуванні Гегелем зовнішнього права держави. Відношення до війни як до способу суперечок між державами. І.Фіхте.

Історичні і ґносеологічні причини плюралізму міжнародно-правової ідеології др.. пол.. XIX - на поч.. XX ст. Основні напрямки міжнародно-правових течій: природничо-правова, позитивістська, "соціологічна".

Міжнародно-правові погляди Густава Гуго, Карла Савіньї, Георга Пухта. Розвиток позитивного напрямку в науці міжнародного права. Особливості англо-американської системи позитивістського напрямку в МП. Вчення Ч.Ч.Хайда, Г.Г.Вільсона, Р.Філімора. Аналітична юриспруденція Джона Остіна. Теорія утилітаризму І.Бентама. Формування "континентальної" системи позитивізму. Е.фон Ульман як представник історично-позитивістського напрямку.

Міжнародно-правові вчення Ф. фон Ліста і І.К.Блюнчлі. Праці латиноамериканських юристів К.Кальво і А.Альвареца - представників національної школи П.С.Манчіні.

ТЕМА 6. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ ТА У ПЕРІОД ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО, КОРОЛІВСТВА ПОЛЬСЬКОГО ТА РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (X – п.п. XVIII ст.ст.).

МПП в зовнішній політиці Київської Русі. Договори зі скандинавськими племенами. Договори з Візантією 911 і 944 рр. Розвиток МП в епоху Ярослава Мудрого.

Питання визнання і дипломатичного права (XV - XVII ст.). Вирішення питань умов торгівлі, статусу іноземців, ви договори та ін.).

Проблема війни і миру, визначення справедливості війни, теоретичне осмислення національної єдності з міжнародно-правових позицій в "Слові о законі й благодаті" Митрополита Іларіона, "Повчання Володимира Мономаха", і "Слово о полку Ігореве".

Закони і звичаї війни. Участь Галицького-Волинського князівства в XII- на поч.. XIII ст. у міжнародних відносинах. Угода між Данилом Галицьким і Конрадом Мазовецьким

1229 р. "Хрещена грамота" 1 144 р. між кн. Галицьким і кн. Чернігівським. Право морської війни. Інститут нейтралітету.

Мирні засоби вирішення міжнародних конфліктів. "Порубіжні судді", третейські суди (спір про Тверське князівство у 1367 р.).

Українське козацтво в боротьбі з турецько-татарською загрозою.

Закони і звичаї війни козацького війська. Антитурецький союз. Морські походи 1613-1616 рр. Гетьман П.К.Сагайдачний.

Міжнародно-правова політика в період національно-визвольної боротьби українського народу (1648-1654 рр.). Договірна практика Богдана Хмельницького. Зв'язки України з Кримським ханством і Польщею. Вплив країн Центральної і Північної Європи на політику України 1654 р. Боротьба за незалежність, національний суверенітет. Іван Виговський. Переяславський договір .

МОСКОВСЬКА ДЕРЖАВА І МІЖНАРОДНЕ ПРАВО.

Утворення Руської централізованої держави і її міжнародні зв'язки. Інститут посольства. Створення "Посольського приказу" у 1549 р. Укладення міжнародних угод з Прусією (1517 р.), Англією (1555 р.), державами Середньої Азії і т.д. Боротьба Московської держави за визнання її міжнародного суверенітету .

Практика вирішення питань щодо населення і території. Режим торгових договорів. Принцип "відкритого моря".

Трактування міжнародно-правових інститутів посольського і договірного - в посланнях Івана Грозного. Ідеї рівності і незалежності в ХУ-ХУІ ст. в посланнях Івана Грозного в полеміці Івана ІV з Андрієм Курбським. Зовнішньополітичні положення в "Посланнях о князях Владимирскх". Значення теорії "Москва - третій Рим" для боротьби за об'єднання всіх православних народів під владою московських імператорів. Питання зовнішньої політики в творах І.С.Пересвєтова.

Вирішення питань території на переговорах у 1569 р. в Любліні. Внутрішнє право. "Руська правда". Укладення "Литовського Статуту " у 1566 р.

Питання визнання та дипломатичного права у ХУ-ХУІІ ст.

Розвиток міжнародного права в Росії та Україні у др. пол. хуїі - хіх ст.ст.

Міжнародне значення реформ Петра І. Режим іноземців Поширення міжнародної договірної практики. Питання посольського і консульського права. Заснування у 1720 р. Колегії Іноземних справ. Указ про статус і ранг дипломатів 1722 р. Право війни при Петрі І. Ништадський мир 1721 р. Політика дипломатичних відносин Катерини ІІ. Семирічна війна (1756-1763 рр.) «Декларація про озброєний нейтралітет». Міжнародно-правове значення розподілу Польщі (1772 р., 1773 р., 1794 і 1795 рр.).

Вплив міжнародній політики Російській імперії ХІХ ст. на розвиток МП.

Принципи зовнішньої політики Александра І. Мирні ініціативи Росії 1868 р. – Декларація про заборону розривних куль, 1899 – перша Гаагська конференція миру.

Загальна характеристика міжнародно-правових учень Росії та України. Основні теорії міжнародного права, які склалися в ХІХ ст. Розвиток природничого права.

Праці А.П.Куніцина. Поділ права народного на природниче і позитивне. Міжнародно-Іправові погляди А. А. Комаровського, М. Н. Капустіна і В. П. Даневського.

Історико-позитивний напрям в російській науці міжнародного права. Міжнародно-правове вчення Т.Ф.Степанова, Д.І. Каченовського і В. А. Незабитовського. Позитивний напрям в науці міжнародного права Росії.

Теорія права міжнародного управління Ф.Ф.Мартенса. Психологічна теорія права Л.І. Петражицького.

Розвиток науки міжнародного права в Київському і Харківському університетах.

ТЕМА 7 РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У П.П. ХХ СТ. СТВОРЕННЯ ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКОЇ СИСТЕМИ СВІТОПОРЯДКУ

Перша світова війна і міжнародне право. Версальський мирний договір 1919 р. та його значення для подальшого розвитку МП. Політика репарацій та контрибуцій. Утворення Версальсько-Вашингтонської системи світового порядку. Принцип відчинених дверей та рівних можливостей у Китаї. Нова геополітична роль США. «14 пунктів» В.Вільсона.

Вплив Великої Жовтневої соціалістичної революції 1917 р. на розвиток міжнародного права. «Декрет про мир». Спроби Радянської Росії втілити нові принципи у міжнародне право.

Парижський мирний договір 1928 р. Сутність та значення пакту Бріана-Келлога. Женевська конференція 1932 р. про розброєння.

Утворення Ліги Націй та її роль у розвитку міжнародного права. Причини припинення діяльності ЛН та її неспроможності зберегти мир.

Зміни у міжнародних відносинах та міжнародному праві під впливом її світової війни.

Зміни у міжнародних відносинах напередодні II світової війни. Сутність гітлерівської дипломатії. Друга світова війна та її роль на оновлення системи міжнародних відносин та міжнародного права.

ТЕМА 8. СУЧАСНЕ МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Зміни у міжнародних відносинах та міжнародному праві під впливом її світової війни.

Зміни у міжнародних відносинах напередодні II світової війни. Сутність гітлерівської дипломатії. Друга світова війна та її роль на оновлення системи міжнародних відносин та міжнародного права.

Співпраця держав у створенні антигітлерівської коаліції. Атлантична хартія 1941 р., Московська (1943 р.), Тегеранська (1943 р.) і Кримська (1945 р.) конференції. Роль конференцій II світової війни для боротьби із фашизмом та встановлення нової системи міжнародного світо порядку. Значення рішень Ялтинської та Потсдамської конференції. Утворення та значення ООН для збереження миру та зміцнення ролі МП у ХХ ст.. Роль ООН та інших міжнародних організацій у становленні сучасної системи міжнародного права.

Особливості сучасної системи міжнародного права

Військово-політичне протистояння держав у др.. пол. ХХ ст.. „Холодна війна” і розвиток міжнародного права. «Гонка озброєння» як характерна риса міждержавних відносин у др.. пол. ХХ ст.. Роль принципів та норм МП у розпаді колоніальної системи.

Основні інститути міжнародного права у ХХ. Кодифікація міжнародного права у ХХ ст. Особливості сучасної системи міжнародного права. Оновлення міжнародно-правових інститутів.

Розпад радянської системи та його вплив на розвиток міжнародного права. Проблеми МП на початку ХХІ ст.. Співвідношення геополітики та міжнародного права. Нові загрози миру та безпеці.

Міжнародно-правові вчення ХХ ст

Вплив філософських та соціологічних вчень поч.. ХХ ст.. на розвиток міжнародно-правових концепцій. Антропоцентричний та соціоцентричний підхід щодо вивчення історії МП. Теорія конфлікту цивілізацій.

Плани практичних робіт

Тема 1. Виникнення міжнародного права

1. Зародження міжнародного права
2. Роль регіональних центрів культури у виникненні та розвитку міжнародного права
3. Періодизація історії міжнародного права

Тема 2. Міжнародне право у давні часи

1. Міжнародне право Давнього Сходу:
 - Давній Китай
 - Індія
 - Давній Єгипет
 - Близький Схід
2. Міжнародне право у Давній Греції
3. Роль Давнього Риму у розвитку міжнародного права
4. Міжнародно-правові погляди у давні часи

Тема 3. Міжнародне право у середні віки (V-XVІ ст.)

1. Особливості міжнародних відносин середніх віків та їх вплив на розвиток міжнародного права
2. Роль релігійних центрів у розвитку міжнародного права
3. Основні міжнародно-правові інститути цього періоду
4. Міжнародно-правові погляди у середні віки

Тема 4. Міжнародне право у період переходу від пізнього середньовіччя до нового часу (XVІ-XVІІІ вв.)

1. Роль європейських держав у розвитку міжнародного права
2. Вестфальський мир 1648 р. та його вплив на розвиток міжнародного права
3. Французька революція та її роль у становленні і розвитку сучасного міжнародного права
4. Основні міжнародно-правові інститути
5. Праці Г.Гроція та наука міжнародного права

Тема 5. Міжнародне право у ХІХ ст. – початку ХХ ст.

1. Характеристика міжнародних відносин і основних інститутів міжнародного права

2. Міжнародні конгреси і конференції та становлення інститута кодифікації міжнародного права
3. Перші міжнародні (міждержавні) організації та їхня роль у розвитку співпраці держав
4. Вплив міжнародного права на гуманізацію правил ведення війни. Роль Гаазьких конференцій миру 1899 та 1907 рр.

Тема 6. Міжнародне право у першій половині XX ст.

1. Перша світова війна і міжнародне право. Версальський мирний договір 1919.
2. Вплив Жовтневої соціалістичної революції 1917 року на розвиток міжнародного права
3. Ліга Націй та її роль у розвитку міжнародного права
4. Основні інститути міжнародного права.

Тема 7. Міжнародне право другої половини XX ст. - початку XXI ст.

1. Роль ООН та інших міжнародних організацій у становленні сучасної системи міжнародного права
2. Період «холодної війни» та розвиток міжнародного права
3. XX століття – триумф кодифікації міжнародного права
4. Особливості сучасної системи міжнародного права.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Види індивідуальних завдань для самостійної роботи

1. Написання есе
2. Складання порівняльних таблиць
3. Підготовка аналітичної довідки
4. Підготовка презентації за заданою темою
5. Аналіз новітніх наукових публікацій

Здійснити пошук та законспектувати визначення наступних термінів:

проксен, претор peregrinus, вісник, симмахія, глосатори, постглосатори, феціал, jus feciale, ab initio mundi, jus sacrum, jus naturale, jus canonicum, jus gentium, jus inter gentium, jus belli, lex; fiat justitia pareat mundus, silent leges inter arma; par in parem non habet imperium; dura lex, sed lex.

Прокоментуйте наступне доктринальне положення:

«Сучасне міжнародне право одержало початок у Європі у 16-17 ст.» (Harris D. Cases and Materials on International Law. –London, 1983. – P.11)

«У той час, як сучасна міжнародна система може бути простежена на протязі останніх чотирьох століть, певні основні поняття міжнародного права можуть бути виявлені у політичних відносинах тисячі років тому» (Harris D. Cases and Materials on International Law. –London, 1983. – P.12)

Опрацювати питання

1. Вплив міжплемінних міжродових звичаїв на виникнення міжнародного права;
2. Регіональні центри культури у давнину та їхня роль у виникненні та розвитку міжнародного права;
3. Періодизація історії міжнародного права;
4. Міжнародно-правові погляди у давнину;
5. Релігійні погляди на розвиток міжнародного права;
6. Правове положення іноземців: від давніх часів до сьогодення
7. Виникнення та розвиток посольського права;
8. Роль міжнародних договорів у середні віки;
9. Закони і звичаї війни: від давніх часів до сьогодення
16. Вестфальський мир 1648 г. та його вплив на розвиток міжнародного права;
17. Роль Французької революції на вплив міжнародного права;
18. Декларація про озброєний нейтралітет 1780 р.
19. Г. Гроцій та наука міжнародного права;
20. Роль міжнародних конгресів та конференцій ХІХ ст. у розвитку міжнародного права;
21. Вплив міжнародного права на гуманізацію законів та звичаїв війни в ХІХ ст.;
22. Гаазькі конференції миру 1899 и 1907 рр. та закони і звичаї війни.
23. Місце і роль міжнародних організацій ХХ ст. у розвитку міжнародного права;

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальна література

Основна:

1. Буткевич О. В. Історія міжнародного права. – К.: Ліра-К, 2013. – 416 с.
2. Дмитрієв А. І., Дмитрієва Ю. А., Задорожній О. В. Історія міжнародного права: Монографія. – К.: Проміні, 2008. – 384 с.
3. История международного права / авт. кол.; под ред. А. И. Дмитриева, У. Э. Батлера. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – Одесса: Феникс, 2013. – 574 с.

Додаткова

1. Баскин Ю. Я., Фельдман Д. И. История международного права. – М. : Междунар. отношени я, 1990. – 208 с.
2. Буткевич О. В. Міжнародне право Стародавнього Світу: Монографія. — К.: Україна, 2004. — 864 с.
3. Гавриленко О. А. Античне міжнародне право в контексті міждержавних відносин у Північному Причорномор'ї (кінець VII ст. до н. е. – VI ст. н. е.) // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – № 1144. – Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – Т. 2 : «Міжнародне право». – 2014. – С. 6-9.
4. Гавриленко О. А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права (кінець VII ст. до н. е. – перша половина VI ст. н. е.): Монографія. – Х. : Парус, 2006. – 352 с.
5. Гавриленко О. А. Формування підґрунтя принципу мирного вирішення міжнародних спорів у стародавній час та добу середньовіччя // Український часопис міжнародного права. – 2015. – № 2. – С. 59-64.
6. Денисенко В. В. Ксенія і проксенія: співвідношення союзів приватної і публічної гостинності у міжполісних відносинах Стародавньої Греції // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – № 5. – С. 21-24.
7. Денисенко В. В. Проксенія: історія становлення і розвитку консульського права // Науковий вісник Міжнародного Гуманітарного Університету. Серія «Юриспруденція». – 2015. - № 17. – С. 18-21.
8. Зінченко А. Історія дипломатії від давнини до початку нового часу: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2002.- 564 с.
9. Каченовский Д. И. Международное право древних греков // Пропитей: сборник статей по классической древности. Кн.5, отд.1. – М.: Унив. тип., 1856. – С. 225-256.
10. Коровин Е. А. История международного права: Пособия к лекциям (от древности и до конца XVIII в.). – Вып. 1. – М., 1946. – 107 с.
11. Левин Д. Б. История международного права. – М.: ИМО, 1962.–136 с.
12. Мартенс Ф. Ф. Современное международное право цивилизованных народов. В 2 т. Т. 1. – СПб., 1904. – 463 с.
13. Перецьолкін С. М. Виникнення міжнародних митних відносин // Вісн. Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ: 3б. наук. праць. – 2013. – № 2 (66). – С. 77– 83. 14.
14. Перецьолкін С. М. Історія міжнародного митного права: від давніх віків до 1891 р. //Вісн. Академії митної служби України: Серія: «Право». – 2015. – №1 (14). – С. 43–49.
15. Ривье А. Учебник международного права / Пер. П. Казанского. – М.: Тип. И. П. Малышева, 1898. – 370 с. 16.
16. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: Монографія. – Х. : Право, 2014. – 512 с.
17. Анцелевич Г.О., Покрещук О.О. Міжнародне право. Підручник. – К., 2005.
18. Антонович М. Міжнародне право. Навч. посіб. – К., 2011.
19. Анцилотти Д. Курс международного права. Т.1. – М., 1961.
20. Міжнародне публічне право.— Х.: Одіссей, 2008.
21. Бирюков П.Н. Международное право. – М., 2011.

22. Блищенко И.П., Дориа Ж. Прецеденты в международном публичном и частном праве. – М., 1999.
23. Броунли Я. Международное право. В 2-х томах. – М., 1977.
24. Буткевич О.В. Теоретичні аспекти походження і становлення міжнародного права. – К., 2003.
25. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / за ред.В.Г.Будкевича. – К., Либідь, 2002. – 608 с.
26. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть. Учебник –М., Издательство БЕК,1997. –337 с.
27. Буткевич О.В. Теоретичні аспекти походження і становлення міжнародного права. – К.: Україна, 2003. – 800 с.
28. Буткевич О.В. У истоков международного права. –СПб.: Изд-во Р.Асланова «Юридический центр Прес»,2008. – 881 с.
29. Буткевич О.В. Міжнародне право Стародавнього Світу. – К.: Україна, 2004. – 864 с.
30. Буроменський М.В. Міжнародне право: навч. посібник /за ред. М.В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
31. Василенко В.А. Основы теории международного права. Киев, 1988. – С. 196-201. – 288 с.
32. Задорожній О.В. Антонович М. М., Бабін Б.В. Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право: Монографія.- 2014 -1016 стор.
33. Задорожній О.В. Анексія Криму – міжнародний злочин [текст]: монографія / Олександр Вікторович Задорожній ; Укр. асоц. міжнар. права, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, каф. міжнар. права. – Київ: К.І.С., 2015. – 678 с.
34. Задорожній О.В. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації 1991–2014 [текст]: монографія / Олександр Вікторович Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, каф. міжнар. права. – Київ: К.І.С., 2014. – 960 с.
35. Задорожній О.В. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права [Текст]: монографія / Олександр Вікторович Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, каф. міжнар. права. – Київ: К.І.С., 2015. – 712 с.
36. Задорожній О.В. Генеза міжнародної правосуб'єктності України [текст]: монографія / Олександр Вікторович Задорожній ; Укр. асоц. міжнар. права, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, каф. міжнар. права. – Київ: К.І.С., 2014. – 688 с.
37. Задорожній А.В. Российская доктрина международного права после аннексии Крыма [текст]: монографія / Олександр Вікторович Задорожній ; Укр. асоц. міжнар. права, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, каф. міжнар. права. – Київ: К.І.С., 2015. – 188 с.
38. Матіас Гердеген. Міжнародне право / пер. з німецької. – К., 2011.
39. Курс международного права: в 7 т. / В.С. Верещетин, С.В. Виноградов, Г.М. Даниленко [и др.]; гл. ред. В.Н.Кудрявцев.– М.: Наука, 1989-1993.–7т.
40. Тункин Г.И. Право и сила в международной системе. – М.:Международ.отношения,1983. – 200 с.
41. Дмитрієв А.І., Дмитрієва Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права. – К.: Видавничий дім «Промінь», 2008. – 384 с.
42. Гроций Г.О праве войны и мира Книга первая [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://www.civisbook.ru/files/File/Groziy.Kn1.pdf>.
43. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть. Учебник –М., Издательство БЕК,1997. – 337 с.
44. Лукашук И.И. Международное право XXI века. под редакцией доктора юридических наук, профессора В.Г. Буткевича. – Киев. – Издательский дом «Промени», 2006. – 640 с.
45. Тимченко Л.Д. Международное право. Вводный курс. – Одесса, 2014.
46. Тункин Г.И. Теория международного права.–М., 1970 (– М., 2000).
47. Тускоз Ж. Міжнародне право. – К., 1998.

48. Ушаков Н.А. Международное право: учебник. – М: Юрист, 2000. – 304 с.
49. Фердросс А. Международное право. – М., 1959.
50. Хайд Ч. Международное право, его понимание и применение Соединенными Штатами Америки. В 6-и томах. – М., 1950-1954.
51. Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. – Т. 1. А-Д. – К., 2014
52. Мала енциклопедія міжнародного права /заг. ред. проф. Ю.Л. Бошицького. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 440 с. Упорядники: к.ю.н., доцент М.О. Дей, доцент І.М. Проценко. ISBN 978-966-2781-54-0;
53. Brownlie I. Principles of Public International Law. 7 edn. – Oxford, 2008.
54. James Crawford. Brownlie's Principles of Public International Law. – 8th ed. – Oxford: University Press, 2012.
55. Cassese A. International Law. – Oxford, 2005.
56. Malcolm N. Shaw. International Law. 7 edn. – Cambridge, 2008. 3 print., 2010.
57. International Law. Edited by Malcolm D. Evans. – 3rd ed. – Oxford: University Press, 2010.
58. Koskenniemi Martti. "Fragmentation of International Law: Difficulties Arising from Diversification and Expansion of International Law." Report of the Study Group of the International Law Commission (2007), available at http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/20articles/1_9_2006.pdf.
59. Martin Dixon. Textbook on International Law. - Seventh Edition. – Oxford: University Press, 2013.
60. The Cambridge Companion to International Law / Crawford James and Martti Koskenniemi (eds.). – Cambridge University Press, 2012.
61. Pierre-Marie Dupuy, Yann Kerbrat. Droit international public. – 11e edition. – Paris: Dalloz., 2012.
62. International Law. Cases and materials. Third edition by Louis Henkin, Columbia University, School of law, Richard Crawford Pugh, Schachter, Hans Smit Columbia University, School of law; American Casebook Series; West Publishing Co, St.Paul,Mnn.,1993.1595 pages
63. Ferdross A. International Law. – М.,1959. –С.429.
64. Oppenheim L. International Law. - Т.II.- П/т.1. – М. 1949. – pages 246.
65. W.Slomanson. Fundamental Perspectives on International Law (Thomson Wadsworth, 6th ed. 2010) [Електронний ресурс]– Режим доступу: spisok-literaturi.ru...fundamental...international. bookdepository.com...Fundamental...on...Law...R-Slomanson...
66. From International Law to Law and Globalization .Paul Schiff Berman Sandra Day O'Connor College of Law; Princeton University - Fellow in the Program on Law and Public Affairs, 2006-2007.Columbia Journal of Transnational Law, Vol. 43, p. 485, 2005; http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=700668

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України.
2. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського URL:
3. <http://www.president.gov.ua> – Президент України
5. <http://portal.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
6. <http://www.kmu.gov.ua/control> – Кабінет Міністрів України
7. <http://www.minjust.gov.ua/> – Міністерство юстиції України
8. <http://mfa.gov.ua/ua> – Міністерство закордонних справ України Судова влада України
9. <http://www.eisil.org/> – Vienna Convention on the Law of Treaties
10. <http://www.icj-cij.org> – Сайт Міжнародного суду ООН
11. <http://www.un.org> – сайт Організації Об'єднаних націй
12. <http://legal.un.org/ilc/> - сайт Комісії з міжнародного права ООН
13. <https://library.un.org> – сайт бібліотеки ООН
14. <http://www.bl.uk/onlinegallery/index.html> – British Library: Online Gallery

ЗМІСТ

Анотація	3
Опис навчальної дисципліни.....	4
Структура дисципліни	5
Навчальна програма	6
Плани практичних робіт	13
Індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів	15
Рекомендована література	16